

Tuusula Koskenmäki

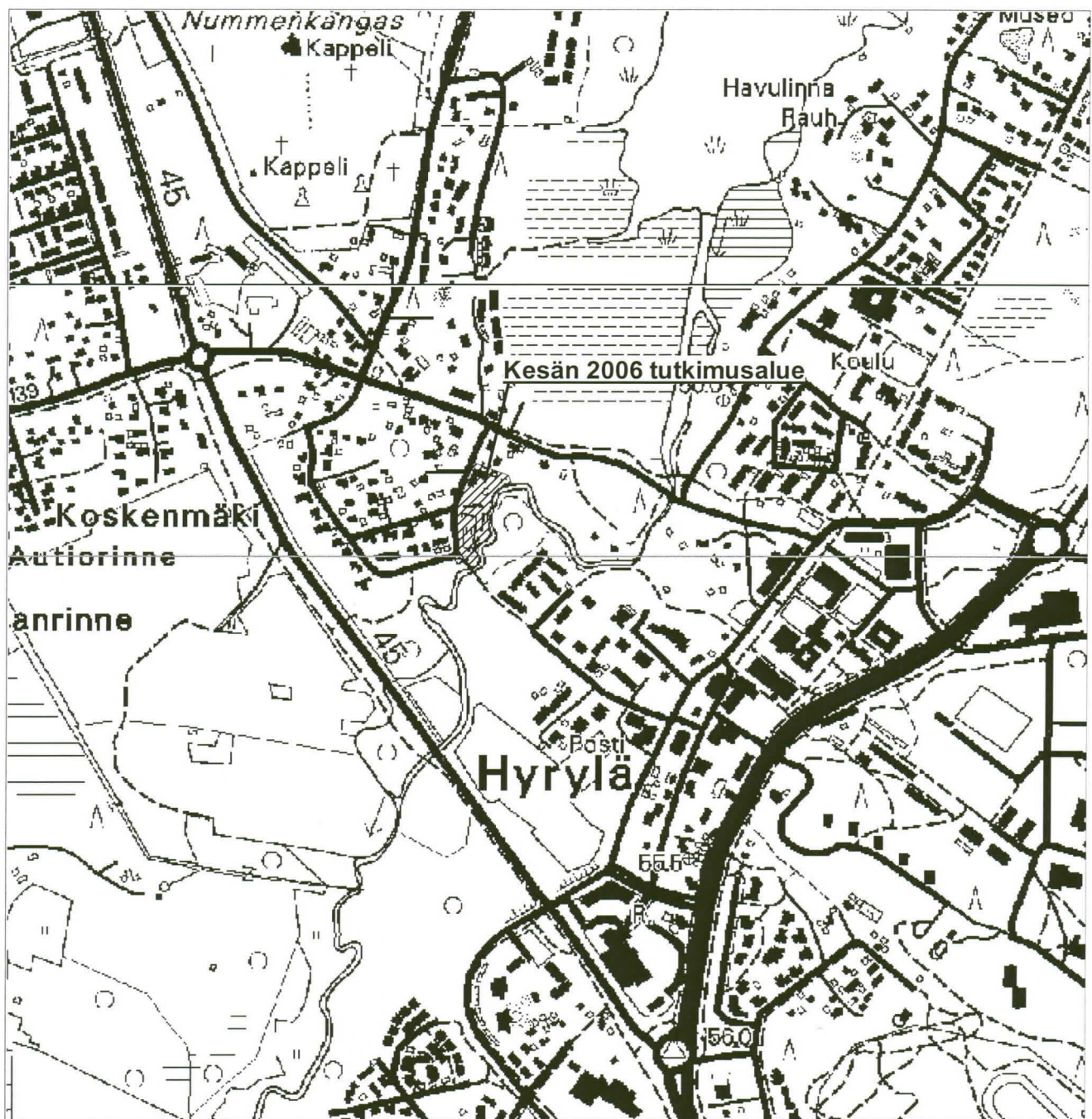
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 4.–5.9.2006

Sisältö:

1. Arkistotiedot	s. 2
2. Johdanto	s. 4
3. Kohteen tutkimushistoriasta	s. 5
4. Sijainti, topografia ja ympäristön kuvaus	s. 5
5. Tutkitut alueet ja tutkimusmenetelmät	s. 5
6. Kaivaushavainnot ja löydöt	s. 6
7. Yhteenveto tutkimustuloksista	s. 7
Mustavalkonegatiiviluettelo	s. 7
Diapositiiviluettelo	s. 7
Luettelo kaivetuista koekuopista profiilikuvauksineen.	s. 7
Luettelo kertomukseen liittyvistä kartoista	s. 11
Lähteet	s. 11
Kartat	s. 12
Valokuvataulut	s. 13

1. Arkistotiedot

Kunta:	Tuusula
Kaupunginosa:	Hyrylä
Tila/tontti:	858-409-2-28 Jokela 858-409-2-264 Torppa 858-409-2-346 Koskela 858-409-2-266 Marusiino
Peruskartta:	2043 05 Hyrylä
Koordinaatit:	pkoo: 6700817, ikoo: 3390749), Z/m.mpy: 40-43 Koordinaatti muinaisjäännösrekisterissä oleva kohteen keskikoordinaatti.
Maanomistaja:	858-409-2-28: Koskenmäen Työväenyhdistys ry 858-409-2-264: Koskenmäen Työväenyhdistys ry 858-409-2-346: Niukkanen Timo Oskari, Teerentie 2 b, 04320 Tuusula 858-409-2-266: Tuusulan kunta
Kaivausajankohta:	4.-5.9.2006
Kaivaushenkilökunta:	Kaivauksenjohtaja FM Kirsi Luoto, kaivaja fil.yo Markus Kankkunen
Tutkimuksen rahoittaja:	Tuusulan kunta
Tutkimuspinta-ala:	1875 m ²
Löydöt:	KM 35953:1-8
Mustavalkonegatiivit:	f. 142056-142057
Diapositiivit:	d. 59083-59084
Aiemmat tutkimukset:	Jaakko Sarkamo 1965: inventointi
Aiemmat löydöt:	KM 8497: kiviaseen kappale KM 16905: kvartsi-iskoksia, mahdollista rautakaudentyypin keramiikkaa, historiallista keramiikka

Karttaote, johon kesän 2006 tutkimusalue merkitty vinoviivituksella. MK 1:10000

2. Johdanto

Museoviraston arkeologian osasto suoritti kahden päivän mittaisen koekaivauksen Tuusulan Koskenmäen kivikautisella asuinpaikalla 4.–5.9.2006. Tutkimus liittyi laajempaan Tuusulan kunnan tilaamaan kunnan perusinventointiin. Tarkoituksena oli ensisijaisesti selvittää muinaisjäännöksen tarkemmat rajat alueella, jota varten on haettu muutosta asemakaavaan.

Koekaivauksen rahoitti Tuusulan kunta ja kaivaus sisältyi inventoinnin kokonaisbudjettiin 12 830 €. Koekaivauksen kattama alue oli noin 1875 m², jolle koekuoppia tehtiin yhteensä 29 kappaletta. Kaivauksen johtajana toimi FM Kirsi Luoto ja kaivajana fil.yo Markus Kankkunen.

Helsingissä 22.9.2006

Kirsi Luoto

Kirsi Luoto, FM.

Kuva 1. Tuusula Koskenmäki, yleiskuva pohjoisesta kuvattuna (f. 142056).

Kuva 2. Kaivaja Markus Kankkunen kairaa koekuoppa 29:n lähellä (f. 142057).

3. Kohteen tutkimushistoriasta

Kohteen löytöhistoria alkaa vuodesta 1924, kun leipuri Eemil Sorsa toimitti reikäkiven puolikkaan liitettäväksi Kansallismuseon kokoelmiin. Tutkimuksia kohteella suoritettiin kuitenkin vasta nelisenkymmentä vuotta myöhemmin vuonna 1965, kun kohteen tarkasti ja tutki Jaakko Sarkamo Tuusulan perusinventoinnin yhteydessä.

Sarkamon inventoinnin yhteydessä alueen pelloilla suoritettiin pintapoimintaa (Sarkamo 1965). Sarkamo löysi alueelta kvartsi-iskoksia sekä mahdollisesti rautakautista ja historiallista keramiikkaa. Asuinpaikan alarajaksi Sarkamo määrittäi 40 metrin korkeuskäyrän. Yläraja puolestaan sijaitsi 43 metriä merenpinnan yläpuolella. Pääosa Sarkamon löydöistä tuli Koskelantien länsipuolelta. Kesän 2006 tutkimusalue puolestaan rajautui Koskelantien itäpuolelle eli alueelle, josta Sarkamo oli aikanaan löytänyt vain joitakin kvartsi-iskoksia sekä mahdollisesti asuinpaikkaan liittyviä palaneita kiviä. Sarkamon inventoinnin tulokset viittaavatkin siihen, että asuinpaikan ydinalue sijaitsee kesän 2006 tutkimusalueen länsipuolella.

4. Sijainti, topografia ja ympäristön kuvaus

Koskenmäen kivikautinen asuinpaikka sijaitsee noin 1,5 kilometriä lounaaseen Tuusulan kirkosta, Hyrylän kuntakeskuksessa. Kohde sijaitsee Tuusulanjoen länsipuolisella rannalla, joen hiekkaisella etelään viettävällä penkereellä, 40-43 metrin korkeuskäyrien välissä. Tätä alemmalla tasolla maannos muuttuu savisemmaksi ja alkaa viettää yhä jyrkemmin kohti Tuusulanjokea. Matkaa Tuusulanjärvelle koillisen suuntaan on asuinpaikalta noin 0,5 kilometriä.

Asuinpaikan ydinosa sijoittuu Koskelantien länsipuolelle, Koskelantie ja Koskitien risteyksen ollessa asuinpaikka-alueen pohjois-eteläsuuntaisessa keskipisteessä. Ydinalueella on omakotitaloja puutarhoineen. Koskelantien itäpuolisella muinaisjäännösalueella sijaitsee työväentalo hernemäineen ja suurine hiekkaisine piha-alueineen. Kesän 2006 tutkimusalue rajoittui nimenomaan muinaisjäännösalueen itäosiin.

5. Tutkitut alueet ja tutkimusmenetelmät

Kesän 2006 tutkimuskohteena oli mahdollista asema-kaavamuutosta koskeva alue Koskelantien ja Tuusulanjoen välissä. Paikalla käytiin havainnoimassa muutama päivä ennen kaivausten varsinaista aloituspäivää. Tässä yhteydessä havaittiin, että suuri osa tutkimuskohteena olevasta alueesta oli muinaisjäännöksen sijainnin kannalta epäedullista: Osa alueesta sijaitsi yksinkertaisesti liian matalalla tasolla merenpintaan nähden, osassa aluetta puolestaan oli niin suuria korkeuseroja toisin sanoen jyrkkää rinnettä, ettei asuinpaikka mitenkään olisi voinut siellä sijaita. Kolmantena varsinaista tutkimusaluetta pienentävänä tekijänä oli itse työväentalo hiekkaisine piha-alueineen, joiden alueella uskon muinaisjäännöksen olevan intensiivisen maankäytön vuoksi tuhoutunut, mikäli siellä sellaista on koskaan sijainnutkaan. Hiekkakentän kaakkoiskulmassa on lisäksi aikanaan sijainnut puimala (ks. Sarkamo 1965, kohteeseen nro. 3 liittyvä kartta, MK 1:1000), joka sittemmin on purettu.

Potentiaaliksi asuinpaikan sijaintipaikaksi rajautui siis Koskenmäen Työväenyhdistyksen omistuksessa oleva hernemäen eteläpuoleisina nurmi-alueineen (ks. kuva 1). Tältä alueelta oli myös Jaakko Sarkamo vuonna 1965 inventoidessaan löytänyt joitakin kvartsi-iskoksia. Sarkamo kutsuu kertomuksessaan aluetta Marusiino-nimiseksi pelloksi. Työväen talon itäpuolella, aivan joen

rannalla sijaitsevan rakennuksen pihalle tehtiin myös yksi koekuoppa. Koekuoppa tehtiin jyrkän rantatörmän juureen, hiekkamaalle. Paikka valittiin koekairauksen perusteella (ks. kuva 2).

Koekuopat olivat kooltaan 0,5 x 0,5 metriä ja ne kaivettiin aina puhtaaseen pohjamaahan saakka. Yhteensä koekuoppia kaivettiin 29 kappaletta, joista 28 kappaletta työväentalon eteläpuoliselle alueelle. Koekuoppia kaivettiin 5–10 metrin välein etelä–pohjois-suuntaisena verkostona vasten korkeuskäyriä. Koekuopat kaivettiin lapioilla, ja maa kasattiin muovipressun päälle, jotta maan läpikäyminen seulan tai lastan kanssa helpottuisi, ja jotta koekuopituksesta jäisi mahdollisimman vähän jälkeensä havaittavia merkkejä. Koekuoppien profiileista kirjoitettiin kuvaukset ja löydöt otettiin talteen koekuopittain merkiten löytöjen kohdalle tulivatko ne peltomullasta vai tämän alapuolisesta maannoksesta.

Kaivausalueelle luotiin oma koordinaatisto, johon ei kuitenkaan kuulu koekuoppa nro 29. Tämän koekuopan sijainti määritettiin tavallisella GPS-paikantimella. Muiden koekuoppien koordinaatit käyvät ilmi kertomuksen lopussa olevasta luettelosta sekä kertomukseen liittyvästä yleiskartasta (ks. kartta 1, yleiskartta). Koekuopan nro 1 ja samalla koko koordinaatiston luoteisimman pisteen koordinaatit ovat $x = 460$, $y = 800$. Korkeus siirrettiin kaivauspaikalle Tuusulan kunnan Mittausosaston teknikoiden toimesta. Apuna heillä oli tarkka GPS-paikannin, jolla korkeus saatiin siirrettyä Koskelantien ja Koskitien risteyksessä kiinteuspisteeksi toimineeseen sadevesikavon kanteen yhden senttimetrin tarkkuudella. Kenttähenkilökunta vaaitsi koekuopat vaaituskonetta käyttäen.

6. Kaivaushavainnot ja löydöt

Koska suuri osa koekuopista sijaitsi entisellä pellolla ja nykyisellä hernemaalla, oli koekuoppien maannoksessa paksusti peltomullaa. Peltomullan vahvuus oli keskimäärin noin 30 cm, jonka alta paljastui mineraalimaannos. Useimmissa koekuopissa oli peltomullan jälkeen havaittavissa kellertävän tai punertavan hiekan kerros, jonka alta esiin tuli harmaa hiekka. Näin oli etenkin sellaisten koekuoppien kohdalla, jotka sijaitsivat 40 metrin korkeuskäyrän yläpuolella ja alueella, jolta vuoden 1965 inventoinnin yhteydessä saadut löydöt olivat tulleet. Tätä alempana sijaitsevista koekuopista osan (koekuopat 19, 20, 23, 24, 25-27) maannos oli peltomullan alla joko savea tai savensekaista hiekkaa. Koekuopista kolmessa (koekuopat 15, 28 ja 29) oli havaittavissa maannosten sekaantumista. Näistä koekuopista ei kuitenkaan tehty löytöjä. (ks. Luettelo kaivetuista koekuopista profiilikuvauksineen s. 7)

Löytöjä saatiin yhteensä kuudesta koekuopasta (koekuopat 2, 3, 7, 17, 22 ja 25), mutta vain osasta kuopista (koekuopat 3 ja 7) löydöt tulivat peltomullan alaisesta hiekasta. Lopuista löydöt saatiin joko peltomullasta tai peltomullan ja hiekan vaihettumiskerroksesta. Löydöt käsittivät kvartsi-iskoksia sekä palanutta luuta. Molemmat löytöjä peltomullan alaisessa kerroksessa sisältäneet koekuopat sijaitsivat 40 metrin korkeuskäyrän yläpuolella. Peltomultakerroksen löytöjen joukossa oli runsaasti historiallisen ajan esineiden katkelmia, kuten taso- ja pullolasia, tiilenkappaleita ja rautanauvoja. Löydöt olivat resentejä eikä niitä luetteloitu. Peltomullasta saatiin myös palamatonta luuta, joista ainakin osa lienee sianluita: paikalla kun kerrotaan sijainneen aikanaan myös sikolätin.

Varsinaista selkeää kulttuurikerrosta ei koekuopissa kuitenkaan havaittu. Merkillepantavaa on kuitenkin punertavan hiekan esiintyminen osassa koekuopista. Molemmista koekuopista, joista saatiin löytöjä mineraalimaasta, löydöt tulivat juuri tästä punertavasta hiekkakerroksesta. Toisaalta punertavaa hiekkaa esiintyi myös sellaisissa koekuopissa, joista löytöjä ei tullut. Onkin luultavaa,

että punertavan hiekan selitys piilee kuitenkin lopulta raudan luontaisessa rikastumisessa maakerroksissa, vaikkei alueella podsoli-maannosta kokonaisuudessaan ollutkaan havaittavissa.

7. Yhteenveto tutkimustuloksista

Koekaivauksen tulosten valossa voidaan todeta kivi-kautisen muinaisjäännöksen sijaitsevan kesän 2006 tutkimusalueella suurimmaksi osaksi edellä kuvatun entisen peltoalueen ja nykyisen hernemaan luoteisosassa. Nimenomaan tänne tehdyistä koekuopista saatiin löytöjä, jotka tulivat peltomullan alaisesta maannoksesta. Muualla löydöt tulivat peltomullasta ja lienevät siirtyneet aikojen saatossa pellon muokkauksen mukana pois alkuperäiseltä paikaltaan. Löytöjen perusteella voidaan todeta kyseessä olevan mesoliittinen asuinpaikka, jonka ydinalue sijoittuu Koskelantien länsipuolisille omakotitonteille.

Kuten edellä on kuvattu, on suuri osa tutkimusalueeksi rajatusta alueesta ollut siinä määrin maankäytön kohteena, ettei muinaisjäännöstä voida ajatella siellä enää sijaitsevan. Tämän seikan ja koekaivauksen tutkimustulosten perusteella voidaan muinaisjäännösalueeksi määriteltä aluetta pienentää koskemaan noin kolmasosaa siitä alasta mikä sille oli ennen näitä tutkimuksia varattu. Uudeksi muinaisjäännösalueeksi esitetty rajaus käy ilmi kertomuksen liitteenä olevasta yleiskartasta (ks. kartta 1, yleiskartta).

Mustavalkonegatiiviluettelo f. 142056–142057

Kirsi Luoto 2006

Nro	Pvm	Aihe	Suunnasta	Kuvaaja
142056	4.9.	Tuusula Koskenmäki, yleiskuva.	pohjoisesta	KL
142057	5.9.	Kaivaja Markus Kankkunen kairaa koekuoppa 29 lähellä.	etelästä	KL

Diaposiitivuettelo d. 59083-59084

Kirsi Luoto 2006

Nro	Pvm	Aihe	Suunnasta	Kuvaaja
59083	4.9.	Tuusula Koskenmäki, yleiskuva.	pohjoisesta	KL
59084	5.9.	Kaivaja Markus Kankkunen kairaa koekuoppa 29 lähellä.	etelästä	KL

Luettelo kaivetuista koekuopista profiilikuvauksineen.

Löydölliset koekuopat lihavoitu.

Kk 1, 460/800:

0–33 cm	multa
33–48 cm	punertava hiekka
48–70 cm	vaalea hiekka

Kk 2, 460/805:

0–27 cm multa
27–44 cm punertava hiekka
44–62 cm harmaa hiekka

Löytöinä mullan ja punertavan hiekan vaihettumiskerroksesta palanutta luuta (KM 35953:1).

Kk 3, 460/810:

0–21 cm multa
21–32 cm punertava hiekka
32–52 harmaa hiekka

Löytönä palanutta luuta punertavasta hiekasta (KM 35953:2).

Kk 4, 460/815:

0–12 cm multa
12–40 cm harmaa hiekka

Kk 5, 460/820:

0–24 cm multa
24–38 cm kellertävä, karkea hiekka
38–61 cm harmaa hiekka

Kk 6, 460/827:

0–10 cm turve
10–31 cm ruskea, sekaantunut hiekka
31–40 cm kellertävä hiekka
Juuret estivät kaivamisen syvemmälle.

Kk 7, 450/800:

0–32 cm multa
32–50 cm punertava hiekka
50–59 cm harmaa hiekka

Löytöinä punertavasta hiekasta kvartssia (KM 35953:3) ja palanutta luuta (KM 35953:4).

Kk 8, 450/805:

0–30 cm multa
30–47 cm punertava hiekka
47–60 cm harmaa hiekka

Kk 9, 450/810:

0–30 cm	multa
30–47 cm	kellertävä hiekka
47–67 cm	harmaa hiekka

Kk 10, 450/815:

0–30 cm	multa
30–50 cm	harmaa hiekka

Kk 11, 450/820:

0–27 cm	multa
27–60 cm	kova, harmaa, sekaantunut hiekka

Kk 12, 440/800:

0–32 cm	multa
32–61 cm	punertava hiekka
61–69 cm	harmaa hiekka

Kk 13, 440/805:

0–30 cm	multa
30–42 cm	punertava hiekka
42–60 cm	harmaa hiekka

Kk 14, 440/810:

0–32 cm	multa
32–48 cm	punertava hiekka
48–60 cm	harmaa hiekka

Kk 15, 440/815:

0–25 cm	multa
25–31 cm	savensekainen, tiivis harmaa hiekka
31–51 cm	kellertävä hiekka
51–56 cm	harmaa hiekka

Kk 16, 430/802:

0–25 cm	multa
25–35 cm	punertava hiekka
35–63 cm	harmaa hiekka

Kk 17, 430/805:

0–34 cm	multa
34–42 cm	punertava hiekka
42–57 cm	harmaa hiekka

Löytönä kvartsi-iskos (KM 35953:5) ja palanutta luuta (KM 35953:6) peltomullasta.

Kk 18, 430/810:

0–29 cm	multa
29–39 cm	kellertävä hiekka
39–52 cm	harmaa hiekka

Kk 19, 430/815:

0–35 cm	multa
35–42 cm	harmaa, tiivis hiekka
42–45 cm	savensekainen harmaa hiekka

Kk 20, 430/820:

0–33 cm	multa
33–35 cm	savi

Kk 21, 420/805:

0–37 cm	multa
37–49 cm	kellertävä hiekka
49–61 cm	harmaa hiekka

Kk 22, 420/810:

0–40 cm	multa
40–54 cm	harmaa tiivis hiekka
54–56 cm	savensekainen harmaa hiekka

Löytöinä kvartsia (KM 35953:7) ja palanutta luuta mullan ja hiekan vaihettumiskerroksesta.

Kk 23, 420/815:

0–37 cm	multa
37–40 cm	savi

Kk 24, 410/805:

0–64 cm	multa
64–70 cm	tiivis, keltainen hiekka

Kk 25, 410/810:

0–36 cm multa
36–42 cm savensekainen harmaa hiekka
42–46 cm savi
Löytönä kvartsi-iskos (KM 35953:8) mullan ja hiekan vaihettumiskerroksesta.

Kk 26, 410/815:

0–31 cm savensekainen multa
31–35 cm savi

Kk 27, 405/810:

0–37 cm multa
37–40 cm savi

Kk 28, 400/810:

0–54 cm sekaantunut multa
54–60 cm tiivis vaalea hiekka'

Kk 29, P: 6700888, I: 3390840 (+/- 18 m):

0–25 cm multa
25–52 cm tumma rikastumiskerros
52–65 cm vaalea rikastumiskerros

Luettelo kertomukseen liittyvistä kartoista

Nro	Karttatyppi	Mittakaava	Kertomuksen sivu
1	Yleiskartta	1:500	12

Lähteet

Arkistolähteet:

Sarkamo, Jaakko 1965. Tuusulan inventointi. Museoviraston arkeologian osaston arkistossa.

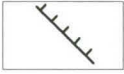

Kartat

Valokuvataulut

TUUSULA KOSKENMÄKI
Kirsi Luoto 2006

Kartta 1
 Yleiskartta
 MK 1:500
 piirt. Kirsi Luoto

-
23 Koekuoppa. Alleviivatulla numerolla varustettujen kuoppien maannos savea tai savensekaista hiekkaa, muiden hiekkaa.
-
Löydöt. K=kvartsi-iskos, PL= palanut luu
 Suluissa olevat löydöt peltomullasta, ilman sulkuja olevat hiekasta peltomullan alta.
-
Tutkittavan alueen raja
-
Muinaisjäännösalueen raja ennen kesän 2006 koekaivausta.
-
Muinaisjäännösalueen uusi raja tutkimus-alueella

Koekuoppien koordinaatit ja korkeudet (m mpy):

1. (460/800) 41,12
2. (460/805) 40,76
3. (460/810) 40,48
4. (460/815) 40,26
5. (460/820) 39,93
6. (460/827) 39,14
7. (450/800) 40,76
8. (450/805) 40,50
9. (450/810) 40,28
10. (450/815) 39,97
11. (450/820) 39,61
12. (440/800) 40,41
13. (440/805) 40,24
14. (440/810) 39,92
15. (440/815) 39,52
16. (430/802) 40,01
17. (430/805) 39,91
18. (430/810) 39,56
19. (430/815) 39,22
20. (430/820) 38,77
21. (420/805) 39,64
22. (420/810) 39,32
23. (420/815) 38,97
24. (410/805) 39,71
25. (410/810) 39,07
26. (410/815) 38,72
27. (405/810) 38,99
28. (400/810) 38,95
29. P: 6700888
 I: 3390840
 (+/- 18 m)

